18/12/2018

Митрополит Даниил: Съборът в Украйна е неканоничен

Публикуваме интервю на Негово Високопреосвещенство Видински митрополит Даниил за кризата в Православната църква в Украйна. Интервюто е дадено за сайта “Гласове”.

– Защо се бави позицията на Светия синод на БПЦ относно разколническата криза в Украйна?

– Светият синод е колективен, съборен орган на управление и решенията се взимат с мнозинство, съгласно устава на БПЦ. Разглеждайки този въпрос, Светият синод определи комисия, която да изследва по-обстойно всички документи, свързани с църковната криза в Украйна и едва тогава да излезе със становище. При разискванията по време на синодалните заседания имаше митрополити, в това число и аз, които поискахме да се изрази позиция, но, както вече казах, Светият синод е колективен орган. В същото време всеки носи лична отговорност за своя глас – както пред Бога, така и

пред Божия народ. Защо смятаме, че трябва да се изрази позиция? Защото Църквата е една и съборна, както изповядваме в Символа на вярата. В този смисъл спорът в Украйна не е просто спор между две поместни православни църкви. Той засяга цялата Православна църква.

– Какво е личното Ви мнение по този въпрос и защо смятате, че той засяга цялата Православна църква?

– Засяга цялата Православна църква, защото се засягат междуправославни отношения. Нарушава се хилядолетното канонично право на Църквата, един от основните принципи на което е принципът за границите на църковната юрисдикция. Тези граници са ясно определени и общопризнати. Всяка автокефална църква има право на самостоятелно управление в своите граници и няма право да разпростира своята юрисдикция в други поместни църкви. Тук ще посочим само 2 правило на Втория вселенски събор и 8 правило на Третия вселенски събор, които забраняват отделните поместни православни църкви да простират своята юрисдикция извън пределите на тяхната област.

– Тоест, според Вас патриарх Вартоломей е прехвърлил границите на своята юрисдикция, така ли?

– Определено смятаме, че е така. Откакто Негово Светейшество патриарх Вартоломей е начело на Константинополската патриаршия, тоест от 1991 г. досега, той винаги е признавал, че Украинската православна църква е под юрисдикцията на Московската патриаршия. И то по неоспорим начин, с редица писма и документи, под които стои неговият подпис. Сега изведнъж заявява, че Киевската митрополия никога не е била давана под пълната юрисдикция на Московската патриаршия. Изтъква се, че в известния документ от 1686 г., с който Константинополската църква дава правото на Московския патриарх да ръкополага предстоятеля на Киевската митрополия, е имало изискването при богослужение да бъде споменавано името на Константинополския патриарх. И това се изтъква като знак за признаване на юрсдикцията на Константинополския патриарх над Киевската митрополия. Отделен въпрос е колко основателни са тези претенции, но те се заявяват едва днес – триста години след издаването на въпросния акт. В същото време църковните правила определят давностни срокове при спорове за право на юрисдикция върху дадени територии. Така например, 133-то правило на Картагенския събор определя три години давност. Ако даден епископ счита, че в част от неговата територия е навлязъл друг епископ, има три години, за да предяви претенции. 17-то правило на Четвъртия вселенски

събор и 25-то правило на Пето-шестия вселенски събор предоставят срок на давност от 30 години, в които могат да се решават спорове за юрисдикцията над определени енории. А в нашия случай са минали няколко века.

От гледна точка на каноничното право тези спорове са недопустими. Ето един пример: през 1917 г. Константинополският патриарх Герман V пише следното до епископа на Грузинската църква след самопровъзгласяването ѝ за автокефална: „Самостоятелна Грузинска църква аз не познавам и не мога да знам, тъй като повече от сто години православните грузинци се намират под управлението на Руската църква. Вашето отделяне и образуване на автокефална църква е възможно само със съгласието на вашата Църква с Руската.(...) Ние не можем да се намесваме във вашите вътрешни църковни дела, но ви съветваме отечески да се вслушате в гласа на вашия пастир и по този начин да приведете този въпрос в руслото на спасителните църковни канони.“

Твърдението на Константинополския патриарх, че правата му са накърнени, тъй като Киевският митрополит не поменава името му при богослужение, е несъстоятелно, но се използва като формален повод да бъде отменен документът от 1686 г. Само че това положение не е оспорвано в продължение на 300 години. Три века православният народ в Украйна е живял в пълно единство и е бил неразделна част от Руската православна църква. Киевските митрополити оттогава до днес са били членове на Светия синод на Руската църква, избирали са и са имали правото да бъдат избирани за патриарси.

През всичките тези 300 години украинските вярващи са признавали за свой духовен предстоятел Московския патриарх. Може ли след 300 години да дойде някой отвън и да каже: аз съм вашият баща? Кой ще го последва и кой ще му повярва? Как може някой да се самопровъзгласи за духовен отец на един народ, след като този народ знае, помни и почита отците, които са го родили и възпитали във вярата? Свещените канони са категорични в това отношение.

– Но за хората отвън не става ясно защо Украйна, след като е самостоятелна държава, няма своя независима църква?

– Този въпрос наистина се поставя. Но нека най-напред видим какво казва православният народ и неговите канонични архиереи в Украйна, защото това е съществено. Свиканият във връзка с тези събития архиерейски събор на Украинската православна църква на 13 ноември т.г., в който са участвали 83

архиереи, изрази категорична позиция срещу навлизането на Константинополската патриаршия в нейните канонични граници, като заяви, че „УПЦ е надарена с всички права на независимост и самостоятелност, които са необходими днес за плодотворното служение на Бога и на народа на Украйна.“ Украинската православна църква – Московска патриаршия (УПЦ МП) има над 12 хиляди енории, повече от двете разколнически групи – Украинска православна църква – Киевски патриархат (УПЦ КП) и т.нар. Автокефална украинска православна църква, взети заедно.

Затова в писмата си до Българския патриарх и до предстоятелите на другите поместни църкви съвсем основателно митрополит Онуфрий изразява недоумението си защо никой не взема под внимание апела на хиляди членове на УПЦ до патриарх Вартоломей да не се дава автокефалия на тези разколнически групи.

Защо се взема под внимание избирателно гласът на една група хора пред каноничната Църква и нейното паство? Впрочем, всички канонизирани светци от XX в. в Украйна призовават своите духовни чеда да пазят свято единството на Украинската православна църква с Руската.

Нека да погледнем и от тази страна. И тогава кои са тези, които настояват за автокефалия? Държавната власт, на първо място. И както правилно отбелязва митрополит Онуфрий, защо се вземат под внимание гласовете на тези групи, които подпалват храмове, насаждат национализъм, призовават към омраза, крещят „смърт за москалите“, защо се чуват само тези гласове и техните призиви за автокефалия? И то при положение, че същата тази държавна власт, по всичко личи, се готви за саморазправа. Защо не се взима под внимание становището на единствената призната за канонична Украинска православна църква? С какво е по-меродавно мнението на групи, чиито водачи са лишени от духовен сан и отлъчени от Църквата?

– Може ли да се направи аналогия с разкола в Българската православна църква преди 20 години?

– Да, в голяма степен. Както разколът в БПЦ бе инспириран и подкрепян от тогавашната държавна власт, същото се случва и в Украйна. При нас разколът бе преодолян, благодарение на Всеправославния събор от 1998 г., свикан по инициатива на БПЦ в София.

– Тогава Вселенският патриарх постъпи доста по-различно, за разлика от сега. Може ли да се говори за двоен стандарт?

– Впрочем и тогава, на събора от 1998 г., Вселенският патриарх поставя въпроса за оставката на патриарх Максим, но тогавашните наши предшественици – архиереи с духовен опит и доблест – му се противопоставят и казват: ние ви повикахме тук да изцелите разкола, а не да го задълбочавате. Така че паралелът между разкола у нас и в Украйна е напълно уместен. В момента УПЦ МП се намира в същото положение, в което беше БПЦ тогава. И у нас разколниците се опитаха да ограбят идентичността на Църквата, да разграбят светини, да си присвоят имущество, което не им се полага, и което е най-печалното – по този начин разрушаваха нравствения си облик и убиваха вярата у хората. Защото знаем как завършиха и какви бяха делата им във вярата. Същото се случва и в Украйна. През 1992 г. бившият Киевски митрополит Филарет е лишен от сан заради изпадането му в разкол и поради доказани нравствени прегрешения в личен план, а по-късно и отлъчен от Църквата. Така че неговото низвержение е наложено абсолютно основателно поради редица канонични нарушения. И в решението си от 11 октомври т.г., в пълно противоречие със свещените канони, Константинополската патриаршия възстанови в сан този човек.

– Накрая, каква трябва да бъде позицията на БПЦ, според Вас?

– Трима митрополити от Светия синод излязохме с изявление относно ситуацията в Украйна, в което, изхождайки от опита на Всеправославния събор от 1998 г., който преодоля разкола у нас, предложихме и в този случай да се процедира по същия начин и въпросът да бъде поставен на всеправославно обсъждане.

– Тоест, да се свика отново Всеправославен събор ли?

– Това може да стане по различни начини. Най-напред като се възобнови диалогът между Константинополската патриаршия и Руската православна църква, предвид решението на РПЦ да прекрати евхаристийно общение с Константинополската патриаршия. Възобновяването на диалога между двете църкви, с участието на представители на останалите поместни църкви, е начин да се излекува раната в Украйна. В крайна сметка всяко решение, което засяга поместните православни църкви, няма как да бъде прието и да е трайно без тяхното съгласие и подкрепа.

– На 15 декември в Киев ще се проведе „обединителен събор“, свикан от

Константинополския патриарх. Какъв според Вас ще бъде резултатът от него?

– Ще ви отговоря с думите на един от архиереите на каноничната Църква, с които той отговаря на поканата на патриарх Вартоломей за участие в този събор: „Твърдо съм убеден и изповядвам, че оставам верен на едната Православна църква, а моето присъствие на този събор противоречи на първия Давидов псалом, който гласи: „Блажен е оня човек, който не отива в събранието на нечестивци, в пътя на грешници не стои и в сборището на развратители не седи, а в закона на Господа е волята му, и върху Неговия закон той размишлява денем и нощем!“.“

Какъв може да бъде резултатът от един събор, който е свикан в противоречие с каноничния ред и в който участват лица, които са извън Църквата? Според мен този събор няма да изцели разделението сред вярващия народ в Украйна, а ще го задълбочи. В цялата тази прескръбна ситуация има едно утешително нещо – готовността на православния народ в тази страна да пази единството на светата Православна църква, и че това намира отклик и подкрепа в целия православен свят.

– Има ли политически натиск върху Синода на БПЦ, за да се наклонят везните за едно или друго решение – от руска или от американска страна? Или пък от страна на Вселенската патриаршия, която е изразител на определени интереси?

– Категорично мога да кажа, че по време на обсъжданията в Светия синод митрополитите изразяват своите становища. Така че разискванията и решенията се вземат на базата на разбиранията и съвестта на всеки един от архиереите.

– Това не е пряк отговор. Има или няма политически натиск, според Вас? От руска страна или от американска (чрез българското правителство), която всъщност е подбудител на действията на Вселенския патриарх?

– Аз мога да свидетелствам само за себе си. Категорично мога да заявя, че върху мен никой не е оказвал натиск. С оглед на развитието на ситуациата в този момент е необходимо всички православни християни да усилим молитвите си за запазване на единството на светата Православна църква в Украйна и в целия свят.

С митрополит Даниил разговаря Явор Дачков.